

0209

A

Total No. of Questions—16

Total No. of Printed Pages—4

Regd. No.

1960234127

Part II

SANSKRIT, Paper - II

(Second Language)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Note :—(1) *ALL* questions should be attempted.

(2) Question Nos. 1, 2 and 3 should be answered in the medium of instruction of the candidate.

(3) The remaining questions should be answered in Sanskrit (Devanagari Script) only.

(4) The bits of a question should be attempted together.

सूचना :— (1) सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

(2-3) प्रथम, द्वितीय, तृतीय प्रश्नान् विहाय अन्ये प्रश्नाः संस्कृतभाषायामेव (देवनागरी लिप्या) समाधेयाः।

(4) अंशयुक्तस्य प्रश्नस्य अन्तर्गताः अंशाः एकत्रैव समाधेयाः।

1. एकस्य श्लोकस्य प्रतिपदार्थं, भावं च लिखत — 1×8=8

(अ) अत्युन्नतपदारूढः पूज्यान्नैवाक्मानयेत्।

नहुषः शक्रतामेत्यच्युतोऽगस्त्यावमाननात् ॥

(आ) प्राणायामेन युक्तेन सर्वरोगक्षयो भवेत्।

अयुक्ताभ्यासयोगेन सर्वरोगस्य सम्भवः ॥

2. एकं निबन्धप्रश्नं समाधत्त — 1×6=6

(अ) गङ्गावतरणे रतस्य भगीरथस्य प्रयत्नं संग्रहेण लिखत।

(आ) 'काव्यं पुष्पविलापनाम हृदिमे स्फूर्तम्' विवृणुत।

3. एकं निबन्धप्रश्नं समाधत्त — 1×6=6

(अ) गोपालः कृष्णः कथं गोविन्दः अजायत ?

(आ) चूडाला शिखिध्वजस्य मनः कथं परिवर्तितवती ?

0209-A

P.T.O.

4. त्रयाणां प्रश्नानां समाधानानि लिखत - 3×2=6
- (अ) ऐरावताधिरूढः देवेन्द्रः किमर्थं प्रतीक्षते ?
 (आ) राज्यं नाम कीदृशम् ?
 (इ) गरुडेन कः त्वमिति पृष्टः जीमूतवाहनः किमवदत् ?
 (ई) पितृसद्मगोचरः अपि शिवः कीदृशः ?
 (उ) वासुकिना गरुत्मान् किमिति अभिहितः ?
 (ऊ) भरतः कीदृशं रामं द्रष्टुमैच्छत् ?
5. द्वयोः ससन्दर्भं भावं लिखत - 2×3=6
- (अ) मनोरथो महानेषः भगीरथ! महारथ!।
 (आ) अवदत्, माङ्गलिकं गलेऽस्ति ते।
 (इ) भविता ते न कदापि सत्त्वसादः।
 (ई) जातस्त्वं भुवि गौतमस्य।
6. द्वयोः ससन्दर्भं भावं लिखत - 2×3=6
- (अ) कमपि प्रतिकारं कुरुष्व।
 (आ) भवन्तमभिषेक्तुम् आगतं मया।
 (इ) ईदृशस्य नृपस्य राज्ये जलपानमपि अधर्मः।
 (ई) यदि कौतूहलम् आकर्ष्यताम्।
7. त्रयाणां प्रश्नानां समाधानानि लिखत - 3×2=6
- (अ) कस्मात् युधिष्ठिरः नरकक्लेशं ददर्श ?
 (आ) किं त्यागेनैव उपलभ्यते ?
 (इ) अगस्त्यः कम्परायाय किमर्थं खड्गं प्रेषयति ?
 (ई) कस्याः पतनं पृथिवी न सहिष्यति ?
 (उ) भक्तः किमर्थं पुष्पवनम् अगच्छत् ?
 (ऊ) विश्वामित्रः हरिश्चन्द्राय किं ददे इति अवदत् ?
8. त्रयाणां प्रश्नानां समाधानानि लिखत - 3×2=6
- (अ) एकस्मिन् दिने कृष्णः कान् ददर्श ?
 (आ) शूद्रकस्य राजधानी का ?
 (इ) अन्ते वीरः राजानं किमवोचत् ?
 (ई) चूडाला स्वपतिदेवं किमिति अवदत् ?
 (उ) कदा नरेन्द्रस्य विस्मयः द्विगुणः अजायत ?
 (ऊ) त्रिशिराः त्रिभिः शिरोभिः किं किं अकरोत् ?

9. एकेन वाक्येन समाधानं दत्त -

5×1=5

- (अ) का जङ्घसुता इति प्रोच्यते ?
 (आ) मधुराविजयस्य कर्त्री का ?
 (इ) कतिभिः दिनैः चाणक्यः नन्दान् अपातयत् ?
 (ई) हरिश्चन्द्रस्य केन विस्मृतिः आगता ?
 (उ) शूरं केन भेदयेत् ?

10. एकेन वाक्येन समाधानं दत्त -

5×1=5

- (अ) शुकः केन रक्षितः ?
 (आ) गोविन्दपट्टाभिषेकः कस्मात् ग्रन्थात् स्वीकृतः ?
 (इ) केन करः प्रेषितः ?
 (ई) नरेन्द्रः केन नाम्ना लोकविख्यातः अभवत् ?
 (उ) उज्जयिन्याः राजा कः ?

11. अधोनिर्दिष्टां कथां पठित्वा, प्रश्नानां समाधानं दत्त -

5×1=5

अस्ति कस्मिंश्चित् वने चतुरको नाम जम्बुकः। तेन कदाचिदरण्ये स्वयं मृतः गजः समासादितः। अथ तुष्टः सः तस्य समन्तात् भ्रमतिस्मि। परं कठिनां तस्य त्वचं दन्तैः भेतुं न शशाक। अत्रान्तरे कोऽपि सिंहः तत्र आजगाम। तं दृष्ट्वा वज्जकः चतुरकः साष्टाङ्गपातं प्रणिपत्य प्रोवाच।

'स्वामिन्! भवत्पादसेवकोऽहं भवदर्शे गजम् इमं रक्षामि। तदयं भक्ष्यतां स्वामिना' इति। सिंहः प्राह :

'जम्बुक! नाहमन्यहतं सत्त्वं भक्षयामि। तदेव ते मया प्रसादीकृतम्। अतः त्वमेव भक्षय' इति।

तत् श्रुत्वा जम्बुकः सानन्दमाह 'युक्तमेवं स्वामिनो मृगेन्द्रस्य' इति। अथ सिंहः गतः।

प्रश्नाः—

- (अ) जम्बुकस्य नाम किम् ?
 (आ) जम्बुकेन अरण्ये कः समासादितः ?
 (इ) तस्य त्वक् कथमस्ति ?
 (ई) तत्र कः आजगाम ?
 (उ) सिंहः जम्बुकं प्रति किमाह ?

12. नामनिर्देशपूर्वकं त्रीणि सन्धत् - 3×2=6
 (अ) मनस् + चलति
 (आ) गुरुः + जयति
 (इ) षट् + वारम्
 (ई) रामस् + षष्ठः
 (उ) तत् + नाम
 (ऊ) वृक्षः + फलति।
13. नामनिर्देशपूर्वकं त्रीणि विघटयत - 3×2=6
 (अ) रामश्शेते
 (आ) नमस्ते
 (इ) हरिष्टीकते
 (ई) जगन्नाथः
 (उ) तपोवनम्
 (ऊ) वाग्वादः।
14. द्वौ शब्दौ अन्त, लिङ्ग, विभक्ति, वचन निर्देशपूर्वकं सम्पूर्णतया लिखत - 2×6=12
 (अ) भिषक्
 (आ) सम्पद्
 (इ) मनस्
 (ई) यद् (स्त्रीलिङ्गे)।
15. समासनामनिर्देशपूर्वकं त्रयाणाम् विग्रहवाक्यानि लिखत - 3×2=6
 (अ) अधर्मः
 (आ) यथाशक्ति
 (इ) नीलघटः
 (ई) सप्तरात्रम्
 (उ) महाबलः
 (ऊ) पितरौ।
16. अधोरेखाङ्कितपदं शुद्धीकृत्य शुद्धं वाक्यं लिखत- 5×1=5
 (अ) छात्रः गुरुं नमस्कुर्वन्ति।
 (आ) वृक्षात् फलम् अपतन्।
 (इ) अहं पाठान् पठामः।
 (ई) सः विद्यालये अपठताम्।
 (उ) एते भयेन धावति।